

DOLINKA

A photograph of a white church with a tall steeple and a clock tower. The church has a prominent arched entrance and a large window with a cross. The steeple is topped with a cross. The church is surrounded by trees and a clear blue sky.

INÁM
Látnivalók

HONISMERETI KISKÖNYVTÁR

A CÍMLAPON: A római katolikus templom
A HÁTLAGON: Sötér Kálmán emléktáblája

INÁM A MÉZFESZTIVÁL FALUJA

Inám, ez az 516 lakost számláló község Ipolyságtól keletre, az Ipoly menti völgykatlanban fekszik. A mai napig megőrizte mezőgazdasági jellegét, azonban igyekszik bekapcsolódni a falusi turizmus hálózatába, s így megtalálni gazdasági fellendülésének új lehetőségeit. Ehhez kedvező feltételeket nyújtanak az itteni komoly méhészeti hagyományok, ennek kapcsán a jövőben évente megrendezésre kerülő mézfesztivál, valamint a fennmaradt és megővott parasztházak.

A KÖZSÉG TÖRTÉNETÉBŐL

A községről 1258-ban történik először említés, mégpedig a következőképpen: „...separat metae de Cholomia et Inam“. Az Inámi nemesek birtoka volt, közülük István 1275-ben elfoglalta Cseri községet, s a király ezt a tettét elítélte. Inámi László 1328-ban mint szomszéd részt vett Ináncs, majd 1329-ben a ma már kipusztult Kaladé község határában a körsétán (határjárásban). 1384-ben a Keszy család az itteni földesúr, 1470-ben Inám a Terjényi nemzetségből való Radnoth István kezében van. 1514-ben Kóváry Pál átengedte inámi birtokát Terjényi Györgynek, aki a kölcsön ellenértékéül ezzel a birtokkal kötötte le magát az érseknek. Ugyanebben az évben Inámot kölcsönként pénzen szerezte meg Werbőczy István, aki 1515-ben Simonffy (Palotai) Péternek adta zálogba a tőle felvett kölcsön fejében. 1524-ben Werbőczy István 28 jobbágyportát, 1525-ben pedig 27 portát birtokolt itt. Ekkor nógrádi birtokokért átengedte a községet Bay Mihálynak; mint földesurat Szoby Mihályt is itt találjuk. A mohácsi csata után a meggyengült Magyarországra betörték a törökök, s elkezdődött a több mint 150 évig tartó török megszállás. 1539-ben a Bolgár család Zápolya János királytól nemesi címerről szóló okmányt kapott, s a kuriális telekre Werbőczy és a Szobyak után új adománylevelet. A család az Inámi nemesi előnevet kapta. A 16. században az esztergomi káptalan is kapott itt birtokokat, melyeket Werbőczy István lánya ajándékozott oda az apja lelki üdvéért leszolgált 100 gyászmise ellenértékéül. Inámot a török hordák több ízben „meglátogatták“ és kifosztották. Nem csoda tehát, hogy a török adószedők 1664. évi lajstromában Nagy Inám mint lakatlan falu van vezetve, amely az újvári török kormányzóságba (vilajet), Bars megyébe (náhije) és az újvári szandzsákba v. járásba (livá) tartozott. A tized (dézsma) összege 500 akcse-

Térkép, az első katonai bemérés 1782-ből

t (kis, ezüstsztínú oszmán aprópénz) tett ki. A törökök 1686-os, Magyarországról történt kiűzése után a földesurak igyekeztek minél előbb betelepíteni elhagyott birtokaikat. Így volt ez Inám esetében is, ahol az új falut az eredeti községtől 2-3 km-rel lejjebb építették fel (Ipolynyék és a mai Inám között). A község újraeledését azonban a II. Rákóczi Ferenc szabadságharcával (1703-1711) összefüggő események és az 1773-as országos méretű pestisjárvány lassította. Jelentős eseménynek számított a tisztújítás 1709-ben. Gebhard György kormánybiztos elnökletével 1709. július 23-án Inám községben tartották a megyegyűlést. Az 1713-ban kitört pestisjárvány alaposan megtizedelte az itteni lakosságot is. Ennek ellenére 1715-ben 15 háztartást, 1720-ban pedig már 22 háztartást jegyeztek itt fel. A község lakossága földműveléssel és szőlőtermesztéssel foglalkozott. A Bolgár családon kívül más nemesi családok is szereztek itt birtokokat – Buriss, Rados, Skerlec. Az úrbéri földek 1770. évi telekkönyvi nyilvántartásában a következő lakosok nevei szerepelnek: örökös jobbágyok

– Cetényi András,

Pál Nagy József, ifj. Pál Nagy András, Bugyi János, id. Pál Nagy János, Pál Nagy György, Nagy Mátyás, Cetényi Pál, Pasztor Albert, Bartucz János, id. Pál Nagy András, ifj. Nagy Pál, Bugyi József, Bugyi Ignác, Pál Nagy András, Gál Nagy István, Fillér János, Gál Nagy János, Gál Nagy György, ifj. Pál Nagy János, id. Nagy Pál, Cetényi Mátyás, Bugyi László, Mártony János, Mártony Tamás, ifj. Bugyi István, Bugyi György, id. Bugyi István, legifj. Bugyi István, Bugyi András, Gál Nagy Mátyás és Gál Nagy Péter; házasszelleerek – Kocsis Miklós, Pál Nagy Mátyás, Oroszlány Mihály, Sipos Mihály, Mólnár Mátyás, Rados János, Horváth Dorottya, Dobos Judith, Márton Pál és Pádi János; házatlan zselléerek: Oroszlány István, Bartucz András özvegye, Bugyi István özvegye, id. Bugyi István özvegye és Bugyi Gergely. 1788-ban a községet tűzvész pusztította el, az okiratok is mind elégték. Vályi András 1799-ben így írja le Inámot: „Inám – Magyar falu Hont várm. földes Ura a Esztergomi Káptalanbéli Uraság, lakosai katolikusok, fekszik B. Gyarmattól nyugotra két órányira, Felső Nyék filiája, szőlője jó bort terem, fája mind a két féle van, földje termékeny, legelője szoross,

gabonáját B. Gyarmaton, borát pedig a Bánya Városokba szokták eladni.“ A község fejlődését igazolja, hogy 1828-ban 102 házat és 612 lakost számoltak össze. 1844-ben a Nagy-patakon malmot építettek, de a káptalan megparancsolta a lebontását, mivel a töltései miatt több ízben elöntötte

Térkép, a második katonai bemérés 1840-ből

A római katolikus templom

a réteket a patak vize. A nagy események elkerülték Inámot, de a magyar szabadságharc eszméi az itteniek között is visszhangra leltek, s reményt adtak, hogy soruk irányítását maguk fogják

a kezükbe venni. A honvéhadserég soraiba 6 lakos vonult be, akik a 18. Komárom-Vác zászlóaljba lettek beosztva a Komárom, Esztergom, Hont és Nógrád megyékből jött honvédekkel együtt. 1848 augusztusában Inám község hivatalosan kérte, hogy „becsüljék ki” (utasítsák ki) a házból az egyik itteni tolvaj lakost, s távolítsák őt el a községből. Ezért ezt az esetet eljött ide szigorúan kivizsgálni maga a főszolgabíró. Ilyen esetek is megtörténtek a hőstettekkel és lelkesedéssel teli hónapok alatt. 1851-ben Fényes Elek ezt írja a községről: „Inám, magyar falu, Honth vmegyében, közel az Ipolyhoz: 660 kath. lak. és egy borral, gabonával bővelkedő határral. Dohányt is termeszt. F.u. az esztergomi káptalan Ut. p. Balassa-Gyarmat.” Kuriális birtokai voltak itt a Berzeviczy, Skerlecz és Buriss családoknak, vagyis a község egy része nemesi birtok volt. 1865-ben a helyi jegyző, Marterstok Antal azt írja, hogy a községben 118 ház van, ebből 46 nemeseké, a többi jobbágyok lakják. Az ugyanebben az évben készített összeírásban viszont 53 nemesi telek szerepel, ebből 11 a Bolgár családé (a Cúria részben), a többi pedig így oszlik meg: Buriss család 12, Dudás, Fonódi, Hanzér, Kollár cs. 1-1, Lénárd cs. 4, Márton és Nagy cs. 1-1, Polyák cs. 3, Rados és Ribai cs. 2-2, Skerlecz cs. 12, Szabó cs. 1. Később a Berzeviczyek birtoka Ehrenstein Mór kezébe került, ezt a 19. sz. végén Lavatka Béla vette meg. A Skerlecz család és a Buriss család kuriális birtokai a 19. sz. végén idegen kezekbe kerültek. 1893-ban a legnagyobb itteni földesúr az Esztergomi Főkáptalan volt (145 kat. holddal); 1911-ben a legnagyobb birtokrészek dr. Forog András tulajdonában voltak (940 kat. hold), aki Ipolynyéken lakott. A község egyébként is lassú fejlődését az I. világháború (1914-1918) kitörése fékezte le, amely az egyszerű emberek számára csak szenvedést, inséget és bánatot hozott. A háború itt is kegyetlen vámot szedett: 27 helyi lakos életét követelte.

Az 1918-as év Inám életében is komoly változást hozott: az osztrák-magyar monarchia széthullása után a község az újonnan keletkezett I. Csehszlovák Köztársaság része lett. Az itteni nagybirtokok egy részét is elkobozták, a földeket felparcellázták a helyi földművesek között, valamint az újonnan idetelepítettek

Szeplőtelen Szűz Mária-kápolna

között. Hont vármegye megszüntetése után Inámot több ízben is más-más járásba osztották be (Ipolyság, Korpona, Kékkő, Losonc, ma pedig Nagykürtös). A lakosság élete azonban lényegében nem változott, továbbra is földműveléssel és szőlőtermesztéssel foglalkozott, s látástól vakulásig gürcölt, hogy eltarthassa családját. Gazdálkodók voltak itt Nagy István (1911-től 29 kat. holdon) és Nagy Ferenc (1921-től 22 kat. holdon), kisbirtokos Nagy Sándor (1918-tól 50 kat. holdon). A község előljárója 20 évig (1919-1939) Varga

Sándor volt, akit gazdálkodóként is számon tartottak. Inámban egyébként csak kisbirtokok voltak. Kereskedők voltak itt: Vladár Béla és Matzner Ödön, lakott itt Koncz Károly asztalos, Plevó István csizmadia és Buris Imre szabó is. Inámban szép községi könyvtár volt, ez volt a falu büszkesége. Már abban az időben eléggé elterjedt a méhészet, ami az ismert méhész, Sötér Kálmán itteni sokéves működésének pozitív bizonyítéka. A 1938. november 2-i bécsi döntés után a község újra Magyarország része lett, de a II. világháború kitörése ismét lehetetlenné tette további fejlődését. A környező területet a magyar hadsereg I. hadtestének egy gyors motoros dandárja foglalta el. 1944-ben az inámi gazdakör elnöke Nagy József, a jegyző pedig Bugyi Bertalan volt. 1944 végén itt állt a front, 3 hétig folytak a harcok, melyek során sok épület kárt szenvedett. A II. világháború alatt 11 helyi lakos vesztette életét. Azonban a háború utáni évek sem hozták meg a hön óhajtott békét és nyugalmat. 1945-ben Inámot újból Csehszlovákiához csatolták, a magyar nemzetiségű lakosságot megfosztották polgárjogaitól és bezárták iskoláit. Nagyobb birtokok tulajdonosai voltak Volkovics József, Nagy Sándor és Horváth István. 1947 januárjában 5 családot deportáltak Csehországba, kényszermunkára (Pilsen környékére, de 1948 után hazatértek), 37 család pedig a Csehszlovákia és Magyarország közti lakosságcsere keretében a Magyarországra való áttelepítést jelentő „fehér lapot” kapott (Balatonalmádi környékére). Végül is erre itt nem került sor. 1948-ban az akciót leállították, 1948 áprilisában viszont tifusz tört ki a községben. A helyzet aztán fokozatosan rendeződött, elkezdődött azonban a falu szocializációja. Még ebben az évben a község hivatalos nevét megváltoztatták, a Dolinka szlovák nevet kapta. Megalakultak az engedélyezett kulturális-társadalmi szervezetek

(SZISZ, Csehszlovák Vöröskereszt, CSEMADOK és mások). 1950-ben megjavították a patak hídját a felső faluvégen. 1951 februárjában egy kisebb földrengés rázta meg a községet. 1952-ben elkezdődött az útjavítás, az egyéni lakásépítés keretében fokozatosan új családi házak épültek fel, bevezették a telefont. 1953-ban a lebontott községi kanászház helyén elkezdték a kultúrház új épületének építését, a kulturális rendezvényeket a helyi iskolában tartották. Átszervezték az Önkéntes Tűzoltótestületet, a Jednota FSZ üzletet nyitott. 1959-ben megtörtént a villamos hálózat átadása. 1957-ben, több éves erőfeszítést követően, megalakították a helyi efsz-t (1972-ben az ipolynéki efsz-hez csatolták), 1964-ben megnyitották az óvodát.

1975-ben a régi faluvégi fahidat lebontották, s 1977-ig felépült az új híd. Felújították az óvoda épületét. 1982-ben felépítették az új ravatalozót.

1989 novembere a kommunista párt hatalmának végét jelentette, elkezdődhetett a társadalom demokratikus fejlődése. Igaz, hogy azóta szabad a vallásgyakorlás, lehet szabadon vállalkozni, megszüntették a cenzúrát, viszont gazdasági helyzetünk egyre rosszabb, a lakosság többsége pénziánnal küszködik, nő a munkanélküliség, az emberek közti kapcsolatok megromlottak. Ez a válság még jobban elmélyült az önálló Szlovák Köztársaság létrejötté, 1993. január 1-je után. Ennek ellenére a község fokozatosan épül és szépül. A vezetőség egyik legjelentősebb ténykedése nyomán 2000. szeptember 1-jén és 2-án megrendezésre került a Mézfesztivál I. Évfyomama, melynek keretében leleplezték Sötér Kálmán méhész szakember emléktábláját is. A fesztivált a jövőben évente megrendezik majd, s így Inám a szlovákiai méhészet fontos központjává válhat. A község vezetésének igyekezete és a hagyományok ehhez minden feltételt megadnak.

Érdekes a lakosság számának alakulása. 1869-ben a községnek 603 lakosa volt, 1900-ig ez a szám 494-re csökkent, de azután hosszabb ideig a fejlődés pozitív iránya figyelhető meg: míg 1910-ben 515 volt a lakosság száma, 1940-ig már 590-en, sőt 1948-ban 629-en laktak a községben. Azóta csökkent a lélekszám: 1961-ben 595, 1981-ben 563, ma pedig 516 Inám lakosainak a száma, közülük 99,5% magyar nemzetiségű és római katolikus hitvallású.

Központi keresztek a temetőben

TERMÉSZETI VISZONYOK

A község határa az Ipoly menti völgykatonában, a Nagy-patak völgyében, 140-213 m tengerszint feletti magasságban terül el. Az erdőtenített határ sík délkeleti része széles, magas folyó menti teraszokon, dombos északkeleti része pedig késő harmadkori üledékek lapos dombhátjain fekszik. A határ rónaság és mező, talaja nagyrészt barnaföld. A községet legelők helyett szántóföldek vették körül, mivel az itteni lakosság földműveléssel foglalkozott, hogy családjának biztosíthassa a napi megélhetést.

MŰEMLÉKEK

A legrégebbi itteni műemlék a község melletti dombon felépített régi Szent György-templom volt. Közvetve 1291-ben (május-október) történik róla említés, amikor Martinus pap (presbiter) működött itt, akinek a birtokát 1332-ben 1/2 márkára becsülték és 3 garas pápai tizedet fizetett. Tehát már 1291 előtt állt itt egy román stílusban épült templom. Egyhajós épület volt, egyenes lezárású keskenyebb szentélyvel. Valószínűleg gótikus stílusban volt átépítve (Pesty Frigyes szerint a csehek idejében építették) és védőfallal körülrítve. A templom a 17. században már tönkrement és elhagyott volt, ugyanúgy, mint a község, azonban Inám betelepítése után 1697-ben javításokat eszközöltek rajta, és reneszánsz stílusban átépítették. 1865-ben a község jegyzője megállapította, hogy az objektum kicsi, s az idő vasfoga alaposan kikezdte. A templom mellett volt a temető. Itt-ott még láthatóak voltak a védőfal maradványai is. 1895-ben az akkor már használhatatlan templomot átépítették, s ezzel teljesen megváltoztatták eredeti külsejét. A hívők viszont egy idő után úgy vélték, hogy az átalakítás ellenére sem felel meg a követelményeknek, ezért 1931-ben részben a régi templom helyén, de más irányba fordulva felépítették az új római katolikus Szent György-templomot, majd ezután a régít

Út menti keresztek

teljesen lebontották. Az új templom eredeti állapotában maradt fenn, csupán javításokat végeztek rajta több ízben. A templomtorony 1945-ben a háborús események következtében megrongálódott, 1951-ben hozták helyre. 1953-ban a templomépületet kifestették, 1975-ben a torony új tetőt kapott, a legutóbbi javításokat pedig nemrég végezték a templomon. Egyhajós épület sokszögben záródó szentéllyel, az ormos homlokzatba egyhén kiugró toronnyal és hozzáépített sekrestyével. A templom homlokzatait félköríves, keretes ablakok tagolják, három kezdőkövel és az ablakok alatti párkánnyal; jellegzetes a koronapárkány és a lépcsőzetes támpillérsor. A torony, melyet az osztópárkányok három részre osztanak, neoromán stílusban épült. Ugyanilyen stílusú a templombejárat is, valamint a félköríves frízzel díszített orom és az ikerhangnyílások. A második szinten kerek ablak van. A tornyot lizénás ráámák is tagolják, a toronytető gúla alakú. A templomhajó 4-részes dongaboltozattal fedett, amelynek falmezői bevont falpillérek párkányoszlopfőin nyugszanak, a szentélyben szintén falmezős a boltozat. A boltozatokon 1953-ban készült freskók láthatók, melyeket a selmecbányai Ján Hock festett, s 2000-ben Milkovics Pál restaurált. A szentélyben falfestmények vannak: a négy evangélistát, Márkot, Jánost, Mátét és Lukácsot, valamint Jézus Krisztust ábrázolják, a hajóban pedig arcképek, amelyeken Szt. Imre herceg, Szt. Alajos, Szt. István király, Szt. László király, Szt. Ilona, Árpádházi Szt. Erzsébet, Szt. Terézia és Szt. Margit látható, a további festményeken pedig bibliai jelenetek: Az utolsó vacsora, Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket, A szent család és A tékozló fiú hazatérése. A karzat alatti festmények: Magyarország címere, R.P. 2000 jubileuma és a pápa címere, továbbá: Szt. Flórián és Szt. Illés képei. A márvány főoltár 1953-ból való, amikor nyoma veszett a Szt. Györgyöt ábrázoló központi oltárképnek, amelyet a selmecbányai Zimmermann festő új alkotásával pótoltak. Újabbak a mellékoltárok is: a Jézus Legszentebb Szíve és a Pieta. A fából készült

szószék is 1931-ből való. Értékes a 16. századból fennmaradt reneszánsz kő keresztelőmedence maradványa. A lourdes-i barlang a Lourdes-i Szűz Mária szobrával és a térdeplő Bernadettel 2000-ben épült. A templomhajót Madonna, Szt. József és Szt. Terézia szobrai díszítik, az előcsarnokban Szt. Antal és Szt. Vendel plasztikái láthatók. Szt. Joachim, Szt. Anna és Szűz Mária régebbi, 1697-ből származó színezett szobrai, melyek eredetileg a régi templomban voltak, ma az ipolynyéki plébánián találhatóak, ugyanúgy, mint a 19. századból való fakereszt korpuszszal (népi faragás), a Keresztút 14 stációja (állomása) – könyvomatok kifaragott fakeretekben a 20. század elejéről, Luigi Morgaritól. A karzaton két oszloppal alátámasztott orgona van szép sípszekrényvel, amelyet a budapesti Rieger Ottó cég készített. A toronyban három harang függ: a nagyharangot a chomutovi Richard Herodl harangöntő műhelyében öntötték 1921-ben, a középsőn csak az 1921-es évszám látható, a kis lélekarhangot pedig még 1886-ban a budapesti Walszer Ferenc harangöntő készítette az inámi r.k. hívők adományaiából. A nagy és a középső harang kárpótlásként készült az I. világháborúban hadicélokra (ágyúöntés céljából) elkobzott harangokért.

A Sötér Kálmán-kúria

A helyi hagyományok szerint az országúttól nem messze állt **Werbóczy István kastélya**, amely valószínűleg a török háborúk idejében ment tönkre, illetve semmisült meg. Azt a helyet, ahol állt, máig Kastély-rétnek nevezik. Természetesen a kastély külsejét és helyét is csak megközelítőleg ismerjük. A község értékes műemléke a **Sötér Kálmán-kúria** (74-75 sz.), amely 1870 után létesült a Bolgár család régebbi, barokk stílusú kúriájának átalakítása nyomán. A Kúria részben egyébként valószínűleg a **Bolgár család** (Inámi) **11 nemesi kúriája** állt. Ezek fokozatosan tűntek el a telkek tagosítása, 1850 után, amikor a nemesi rend (rang) sokat veszített tekintélyéből. Sötér itt 1872-ben telepedett le a Szcitovszky érseknél eltöltött szolgálati évek után, és főleg méhészettel foglalkozott, valamint gazdálkodott. Öregkorában, 1912 után Nyitrakoroson húzódott meg Förster bárónál, s itt is halt meg. Sötér a birtokot a kúriával együtt átíratva keresztfiára, Horváth Bélára, aki a főszolgabírói tisztségre pályázott. Költekező életmódja következtében azonban a birtokra a bank tette rá a kezét, amelytől aztán Ágoston János vette meg. 1919-ben a Csiri testvérek, János és Károly vették meg a kúriát, az ő leszármazottaik birtokolják azt mindmáig. Ezért van az épület a tulajdonosok által két részre osztva, ami eléggé meg is látszik az állapotán. A kúria neoklasszicista stílusban épült föld-

r Kálmán-kúria

szintes, téglalap alakú épület, mérete 31 x 10,4 méter, az udvar felé pilléres folyosóval nyitott. A folyosó két vége be van falazva. A téglalap alakú ablakok fölött felső ablakpárkány van tartóoszlopokkal alátámasztva, közöttük pedig virágfüzér alakú gipszdszítványok. Ugyanilyen stukkódíszek vannak a pillérek felső részén is. Jellemző és érdekes a fogazott szegélyű koronapárkány. A keskenyebb oldalsó négytengelyes homlokzatok falazott, háromszögletű ormokban végződnek, középen gömbölyű világítónyílással. A kúria eredeti öt, egymás után sorakozó helyiségének fabionnennyezte van. Az egyik szobában fennmaradt egy eredeti cserépkályha és az akkori központi fűtés rendszere, ami Sötér-korabeli különlegesség. Az épületben konyha, kamra és pince is volt. A konyhába nyílt a szolgálati személyzet két kis szobája. A kúriát egy kb. 50 m hosszú sziklaszirten

építették fel. Az utóbbi időben eléggé tönkrement, lakáscélokra nem használják. A rendbehozott részét alaposan leegyszerűsítve, építészeti jellegzetességeitől és díszítványaitól megfosztva újították fel, úgy tervezik, hogy lakni fognak benne. A másik, roskatag részt, melyeken paradox módon jobban fennmaradtak az építészeti elemek, ma raktárként használják. A kúria egy nagy kiterjedésű park közepén épült, amelyben **Sötér** 1874-ben létesített **méhese** is állt. Alapjai kőből voltak, rajtuk egyenes falazott felület. Erre 25-30 szalmából készült, vesszőkkel megerősített méhkas volt helyezve. A méhes 1935 után megszűnt működni, nem messze tőle új, téglalap alakú méhest építettek, amelyet az 1999-es árvíz elpusztított, mára csupán néhány falmaradványa és alapjai emlékeztetnek rá. Sötér mézkesztési eljárásának különlegessége a kisméretű mézkeretek voltak, melyekbe a lépeket rakták, mindezt közvetlenül a méhkasba helyezték a méhek ki- és beropülésének a nyílásán keresztül, mivel a felső, legömbölyített részt nem emelték le. A mézkesztést a méhkasban pálcára erősített bőrrel vizsgálták. Sötér személyisége, munkássága határozottan megérdemelné, hogy a kúriát kulturáltabb módon használják fel, sajnos, ez jelenleg lehetetlennek tűnik.

A kúrián található emléktábla

Népi építészet

A községet sok kisebb szakraális műemlék díszíti, s ezek jó állapota pozitív példaként szolgálhat más községek számára is. A 10-es sz. ház udvarán a **Szeplőtelen Szűz Mária róm. kat. kápolna**

látható, melyet az 1908-1909-es években épített a községnek akkor még beépítetlen részében Bugyi Ignác családja. Ez egy kisebb egyhajós épület a szentély sokszögű záródásával és az ormos homlokzat fölé emelt kőből és téglából készült kis toronnyal, amely gúla alakú tetővel van fedve. Az épület homlokzatait lizénák tagolják, valamint félkörívben végződő keretes ablakok, három kezdőkővel. A falazott háromszögű oromban végződő főhomlokzat alatt van a kápolna körselet-lezárású főbejárata három kezdőkővel. A kápolna belső tere dongaboltozattal van fedve, a szentély kupolája sokszögű. A főoltár a kápolna építésének időszakából való, közepében a Szeplőtelen Szűz Máriát ábrázoló oltárképpel. A kápolnát Madonna és Jézus Krisztus szobrai is díszítik. A szőlőskertek között áll egy **képoszlop**, melyet 1853-ban állíttatott Isten dicsőségére a Bolgár család (erről tanúskodik a B.L. monogram is). Ez egy kis, négyzet alakú, karcsú építmény, tetején háromszögű orommal. A dongaboltozattal fedett, aranyszínű kis csillagokkal díszített épület falmélyedésébe színezett Pieta-dombormű van helyezve. A község keleti, alsó végén áll **Nepomuki Szt. János** 1797-ből származó **kőszobra** – legutóbb 1982-ben újították fel. Egy népi kőfaragó munkája, s egy négyzet alakú, csigadíszítéssel ellátott talapzaton áll. Évtizedekkel ezelőtt minden évben, Nepomuki Szt. János ünnepének előestéjén a község hívői ennél a szobornál gyülekeztek vallási összejövetelre. A Kőkeszi felé vezető út mentén a hegy lábánál állt a 19. század közepén készített **Szeplőtelen Szűz Mária kőszobra**. Eltűnésének körülményei és időpontja nem ismeretes. A 170-es sz. ház udvarán látható egy mőkőből készült **út menti kereszt** öntöttvas korpusszal, melyet 1992-ben állíttatott Isten dicsőségére a Petényi család. A 157-es sz. ház előtt fekete márványból készült **út menti kereszt** áll öntött vas korpusszal, melyet 1960 körül állíttott Nagy Lajos hálából a beomlott bányából való megmeneküléséért. A község északi végén az Ipolynyék felé vezető út mellett áll egy kőből készült **út menti kereszt** öntöttvas korpusszal, melyet 1910-ben állíttatott Isten dicsőségére Nagy István és neje, Buris Francziska. A kereszt

négyzet alakú talapzatra van helyezve, amelyen szív formájú dombormű van, s mint II. világháborús emlékeztető: golyók által ütött lyukak. Ezen a helyen eredetileg egy 19. század elejéről származó fakereszt állt. A templom előtt műkőből készült **kereszt** áll öntöttvas korpusszal, melyet 1900-ban állíttatott Isten dicsőségére Nagy István és neje, Buris Francziska. A keresztet 1953-ban újították fel. Talapzatán a dombormű keresztet, létrát és vadrózsát ábrázol. A régi, ma már nem létező templom mellett **kőkereszt** állt, melyet a 19. század első felében Bolgár Mihály állíttatott – valószínűleg a templommal együtt tűnt el a föld felszínéről. A régi, kőből készült **központi temetői keresztet** színezett öntöttvas korpusszal 1912-ben állíttatta Isten dicsőségére Bugyi István és családja. A műkőből készült **központi temetői keresztet** szintén színezett öntöttvas korpusszal 1968-ban állíttatta Isten dicsőségére Bodzsár János neje. A templom alatt látható az 1950-ben állított, **Az I. és II. világháború áldozatainak emlékműve**. Ez a kőhasábokból készített, obeliszk alakú síremlék alacsony talapzaton áll, csúcsán dombormű: katonai sisakot és két, keresztbe tett kardot ábrázol. Az emlékmű márványtábláján az I. világháború 27 áldozatának és a II. világháború 11 áldozatának a neve olvasható. Az emlékművet szép, kovácsoltvas kerítés veszi körül. A községi hivatal falára **Sötér Kálmán-emléktábla** van illesztve – nemrég, 2000. szeptember 1-jén, az I. mézfesztivál keretében leplezték le. A kúria folyosóján a kastély 1864. évi, Sötér Kálmán (1834-1915) általi felépíttetésére és a 2000. évi, Nagy László és Szabó Margit általi felújíttatására emlékeztető **emléktábla** látható, melyet szintén 2000. szeptember 1-jén leplezték le.

A KÖZSÉG TOVÁBBI ÉPÍTMÉNYEI

Minden község fontos épülete az **iskola**, amely az egyszerű nép között a műveltséget terjeszti, s ezzel a kultúrát is. A helyi római katolikus iskolát már régen létesítették, első ízben az 1780. évi kanonoki látogatásról szóló jelentésben tesznek róla említést, de jelentősnek mondható adatok ebben nem szerepelnek. Az épület ma is a régi helyén áll, eredetileg egyszállyos, zsúpfedeleles kisiskola volt, nemigen különbözött a parasztházaktól. Az első ismert kántortanító Augustzini Ágoston volt, aki 1812-ig működött itt; megüresedett helyére

Az egyik legrégebb ház főhomlokzata

Söreghy Ferenc (– 1842) lépett, utána Auguszt Elek, Martestok, Ferenczy, majd 1868-tól Greschner Henrik tanított Inámban. Az iskolát a község lakosai tartották el felekezetre való tekintet nélkül, a tanterem felszereltsége szegényes volt. Mind az iskola, mind a kántortanítói lakás silány, sárból épült, zsúpfedeles épület volt. A tanítói lakás két szobából, konyhából és kamrából állt, az udvarban istálló, disznóól, s hozzá tartozott egy terméketlen talajú kert. 1890 után létrejött az iskolai könyvtár, melyben akkor 30 db népi olvasókönyv (füzet) szolgálta az olvasni vágyókat. A faiskola számára is alkalmatlan helyet jelöltek ki. 1896-ban le is bontották a régi épületet, s helyén új iskolát építettek; 1910-ben felújították és kétosztályosra bővítették, így már megfelelt az akkori pedagógiai követelményeknek. Greschner után itt működtek mint tanítók Szkladányi, Hoch Emil (– 1928), Nagy Miklós, 1909 után Kaprinay Sándor (később Vízkeletre távozott), Halkovics, Maszarovics, 1935-től pedig Czákó Béla, 1945-ig itt tanított vele együtt Bosánszky is. A háború alatt az iskolaépület megrongálódott, főleg a déli része. 1945-ben beszüntették a magyar nyelvű tanítást, csak szlovákul taníthattak (Ján Kukula, Emília Jariabková) 1950-ig, amikor újraindíthatták az oktatást magyar nyelven (Szalai Dezső és Nagy László). Ezért 1952-ben az iskolaépületben komplex felújítást és javításokat végeztek. Ez az L alaprajzú, háromtengelyes főhomlokzatú, mindenfajta építészeti díszítmenyt nélkülöző földszintes épület jelenleg is iskolai célokra szolgál (210-es sz.)

Az **óvoda** épülete (167-es sz.) a községi kovácsműhely és lópatkoló átalakításával keletkezett. Az eredeti épületet a 19. században emelték, 1964-ben átalakították, hozzáépítéssel kibővítették, így nyerte el mai alakját. Földszintes, téglalap alakú épület, ormos oldalsó homlokzatokkal és kontyos tetővel. Az óvoda itt 1965 óta működik, az épületet 1975-ben javították. Hozzá tartozik a közeli gyermekpark is.

Szokatlan külalakú épület a **Vladár család üzlete és kocsmája** (121-es sz.), amely már a 19. században mint kúriai kocsmá működött. Lényegében fennmaradt az eredeti, vályogból készült épület, amelyet hozzáépítésekkel bővítettek ki a mai méretre. Földszintes, téglalap alapú épület; főhomlokzatának háromtengelyes részét sávós rusztika, valamint téglalap alakú keretes ablakok

tagolják, három kezdőkővel. A homlokzat kéttengelyes részét jelentős mértékben átépítették. Középen van a bejárat az épületbe. Az épület ereszalja az utca felé tekint, a tető alatt kifaragott léces díszítése van. 1945 után Vladár Béla egy ideig küzdelmet próbált folytatni az új, kedvezőtlen körülményekkel, ez azonban nem sikerülhetett, s az üzletet 1953-ban bezárta. Ezután az épület csupán családi házként szolgált, ma pedig üres és pusztulás fenyegeti.

Inám községben aránylag kompakt módon fennmaradtak a 19. század végén és a 20. század első felében épült **parasztházak**. A 161-es sz. ház a 19. század második felében épített objektumok tipikus példája, döngölt agyagból készült. Földszintes, téglalap alakú ház egyszerű homlokzatokkal, a pilléres folyosót már a 20. század 20-as éveiben alakították ki hozzá. Az udvarról a padlásra deszkalétrán lehet feljutni. A régi házak főhomlokzata nem végződött deszkaoromban. A 97-es sz. ház például egy kis zsellérházikó kéttengelyes homlokzattal, a 19. század végén vályogból épült; ereszaljával az udvar felé néz, de ez a főhomlokzat előtt is végighúzódik. A régebbi háztípusok közé tartoznak a 195-ös és 205-ös számú kéttengelyes, földszintes, téglalap alakú, ereszaljkkal az udvar felé néző házak (főhomlokzatukat lizénás ablakkeretek tagolják, a tetőjük pedig középen háromszögű deszkaoromba megy át, melyen a kereszt mint jelkép van kifaragva). A 76-os sz. ház hasonló: a birtok intézőjének volt a lakása, Sötér Kálmán kúriájához tartozott. Ez földszintes, téglalap alakú, hosszú épület, ereszaljával az udvar felé néz. A lakórészhez hosszú gazdasági épületsor csatlakozik, melyből szabad átjárás van a kúria udvarába. A parasztházaktól eltérően a lakóhelyiségeknek itt sima mennyezetük van. A 141-es sz. ház is hasonló, ereszalja a főhomlokzat előtt is végighúzódik, s fa tartógerendákkal van alátámasztva. A 204-es sz. ház ereszalját égetett téglából készült támpillérekkel támasztották alá, kisméretű ormára kifaragták a 19+29 évszámot és az NV monogramot. A 20. század első felében építőanyagként már nagyrészt égetett téglát használtak, amely fokozatosan teljesen kiszorította a vályogot. A 145-ös és a 178-as számú, kéttengelyes, földszintes, téglalap alakú házak pilléres folyosójukkal az udvar felé néznek, főhomlokzatuk tetője középen kis deszkaoromba megy át. A községben több ilyen ház maradt fenn a 20. század 30-as éveiből. A 145-ös sz. ház kőből épült. A 85-ös, 109-es, 112-es, 121-es, 130-as, 192-es és

Az I. és II. világháború áldozatainak emlékműve

Nagy Tamás síremléke

számú házak kéttengelyes főhomlokzata ki van bővítve a nyitott pilléres folyosóra vezető bemenettel. A két első ház homlokzatait lizénák tagolják, 1942-ben, ill. 1939-ben épültek. A 109-es sz. ház falfülkéjében Jézus Legszentebb Szíve-szobor van. A 112-es sz. ház udvarából deszkalétra vezet fel a padlásra. A 102-es sz. alatti kis zsellérház főhomlokzata (ma részben át van alakítva) lizénás ablakkeretekkel van tagolva, félormán kereszt és virágcsérepben lévő virág motívumai vannak kifaragva. 1930-ban épült. A ház fából kifaragott folyosójával, mely ma részben beépített, az udvar felé néz. A kis

falfülke, melyben a ház védőszentjének szobra volt, ma üres. A 100-as sz. ház homlokzata egyszerűbb 1931-ben épült egy 19. századi régebbi ház helyén. Az udvar felé nyitott folyosójának egyszerű oszlopfői vannak. A 97-es sz. ház hasonló, A 102-es sz. ház 1937-ben épült, kisméretű deszkaormán kereszt motívuma van kifaragva. A 192-es sz. ház kis deszkaormán PT monogram és 1938-as évszám, a 194-es sz. házén pedig Cs J monogram és 1941-es évszám látható. Mindkét ház falfülkéjében Jézus Legszentebb Szíve-szobor van. A 147-es sz. L alaprajzú, négytengelyes földszintes ház pilléres folyosója az udvar felé néz. Hasonló a 119-es sz. ház is. A 207-es sz. ház négytengelyes főhomlokzatát, melyet lizénák, ablakkeretek tagolnak és jellegzetes a koronapárkánya, a fából készült, faragásokkal díszített tornácra vezető bemenet bővíti ki. Ennek a földszintes háznak L alakú az alaprajza. Mindkét ház a jómódú gazdákra jellemző porta példája. A 198-as sz. ház földszintes, háromtengelyes; modern háromrészes ablakok tagolják, alaprajza L alakú. A középső, bejárati rész fölött falazott, trapéz alakú oromzat látható. Ennek a háznak a külseje már inkább a modernebb, városias építészeti megoldásokra emlékeztet. Előtte szép, kovácsoltvas kapu és kerítés van. A szobákban rendszerint három, fagerendás mennyezetű lakóhelyiség volt (első v. tiszta szoba, konyha-pitvar és hátsó szoba). A konyhában téglalap alakú falazott kemence volt (itt kandinak nevezték) kiálló peremmel, amelyen a gyerekek aludtak. A család főleg a konyhában lakott, este a hátsó szobában (hátsóház) tartózkodtak, az első szobát (elsőház) látogatások alkalmával használták. A lakóhelyiségek mellett sorakoztak a gazdasági épületek, az udvarban állt külön épületként a nyári konyha, továbbá az ólak, kamrák, raktárhelyiségek, s több helyen a keresztben (többnyire deszkából) épített fészker. Az udvarokban dongaboltozattal fedett, külön bejáratall rendelkező pincék is voltak. A gazdasági épületeket leginkább vályogból vagy döngölt agyagból építették. Az eredeti gémeskutakat kerekeskutak váltották fel. Régen a házak

előtt vagy a dombok oldalában búzavermeket mélyítettek ki, ahol a gabonát tárolták. Ezek a speciális vermek nem maradtak fenn. A községben elterjedt volt a szőlőtermesztés és a borászat, ezért a bor elraktározása céljából **borospincéket** építettek. Voltak olyanok, amelyeket közvetlenül a homokkő-domb oldalában vájtak ki, másokat pedig mint négyzet alakú építményeket kőből építettek. A fedett bejárat után következett a kis présház majd maga a hosszúkás alaprajzú, dongaboltozattal fedett pince. A homokkődombba vájt pincéknek nem volt présházuk, a szőlőt otthon préselték vagy a községi szabad térségen felállított nagyméretű présen. Jelenleg már a régi pincék túlnyomó többsége lebontásra került, illetve átalakították őket.

Pócs Imre síremléke

A KÖZSÉG NEVEZETES SZEMÉLYISÉGEI

Básty Kálmán (1896 – 1915), elesett az I. világháborúban.

Bugyi Ignác (1850 – 1915), orgonát vett és a helyi róm. kat. templom számára adományozta.

Hoch Emil (1870 – 1928), kántortanító. Síremlékét az ipolysági Neuman kőfaragó készítette.

Lénár Lajos (1912-1992), plébános, aki élete utolsó éveiben a szécsénéki róm. kat. plébánián teljesített szolgálatot, itt is hunyt el.

Nagy Miklós (? – ?), kántortanító, 37 éves korában halt meg. Síremlékét az ipolysági Neuman kőfaragó készítette.

Nagy Tamás (1831 – 1848), nemzetőr, nőtlen volt.

Sötér Kálmán (1834 Csúz, érsekújvári járás – 1915 Nyitrakoros, tapolcsányi járás), eredeti családnéve Schrinff volt. Édesapja mint gazdatiszt szolgált az esztergomi káptalan birtokain. Gimnáziumi és szemináriumi tanulmányait Esztergomban végezte és Nagyszombatban fejezte be. 1855-től mint gazdasági írnok működött Szcitovszky János érseknél. 1872-ben nyugdíjba vonult és Inám községben telepedett le. A méhészet már gyermekkorra óta érdekelte, és a gazdálkodáson kívül éppen a méhek, a méhészet kutatásával foglalkozott. 1874-ben egy modern, téglából épített méhest alakított ki. 1880-ban kezdte írni kiváló könyvét A méh és világa címmel, amely két kötetben jelent meg. Ez a terjedelmes mű talán máig a méhek és a méhészet legsokoldalúbb, legalaposabb áttekintése. Az első kötete 1895-ben, a második 1908-ban jelent meg. 1912-ben Sötér Nyitrakorosra, Förster báró birtokára vonult vissza, s itt is hunyt el.

Pócs Imre (1837, Csúz, érsekújvári járás – 1898), 35 évig a Sötér-nagybirtok intézője, földesúr.

Volkovics László (1929 – 1945), az a német lőtte le, aki szülei házának padlásán lakott.

A temetőben volt eltemetve egy ismeretlen **német katona** is (Nagy Miklós sírja mellett), akinek földi maradványait 2000-ben exhumálták és a lipótszentmiklósi közös sírba szállították el.

Resko Sándor mérnök

Nagy József mérnök

Nagy Tímea

Szabó Zsuzsanna

FELHASZNÁLT IRODALOM

- A visszatért Felvidék 1918-1938, Budapest 1939.
Az országos mezőgazdasági címtár, Budapest 1944.
Bakács I.: Hont vármegye Mohács előtt, Budapest 1971.
Baross K.: Magyarország földbirtkosai, Budapest 1893.
Blaskovics J.: Az újjvári ejálet török adóösszeírásai, Pozsony 1993.
Borovszky S.: Hont vármegye, Budapest b.1.
Felvidékünk – honvédségünk, Budapest 1939.
Györfly Gy.: Az árpádkori Magyarország történeti földrajza III., Budapest 1987.
Komlóssy F.: Az Esztergomi főegyházmegeyei római katolikus iskolák története, Esztergom 1896.
A község krónikája az 1945. évtől, kézirat az 1950-es évtől kezdődően.
Némethy L.: Series parochiarum et parochorum archi-diocesis Strigoniensis, Esztergom 1897.
Památná kniha pre obec Inám, kézirat az 1946-os évtől kezdődően.
Pesty F.: Hont vármegye és kiegészítések, Szentendre 1984.
Rubinek Gy.: Magyarországi gazdacímtár, Budapest 1911.
Vlastivedný slovník obcí na Slovensku I., Bratislava 1977.
A ŠOBA Nitra és a Budapesti Haditörténeti Intézet gyűjteményéből, valamint helyi kutatómunka.

Honismereti Kiskönyvtár 196. szám

Kiadja a Komáromi (Komárno) KT Kiadó Kft., az inámi önkormányzat megbízásából 2001.

Felelős kiadó: Dr. Szénássy Árpád

Munkatárs: Reško Alexander

Fényképek: Szénássy Árpád

Nyomdai előkészítés, nyomás: DOLIS Kft., Bratislava

ISBN 80-8056-254-7

Minden jog fenntartva!

Malá vlastivedná knižnica 196. číslo

Vydáv Vydavateľstvo KT, s.r.o., Komárno, z poverenia samosprávy v Dolinke 2001

Zodpovedný vydavateľ: Dr.Ing. Árpád Szénássy

Spolupráca:

Foto: Á. Szénássy

Príprava a tlač: DOLIS, s.r.o., Bratislava

ISBN 80-8056-254-7

© COPYRIGHT KT SRO

Všetky práva vyhradené!
Registrovaná ochranná známka

A SZOROZAT MEGRENDELHETŐ, MEGVÁSÁROLHATÓ:

- *Komárom (Komárno) KT Kiadó Kft., 945 01 Komárno
Megyercesi utca 9, Tel.: +421 35/7700-869*
- *Kis Magiszter Könyvesbolt, 1053, Budapest, Magyar u. 40
tel.: 1/327-7796, 328-7797, hétfő - péntek: 10-18 ó, szombat 10-13 ó*

A falu tagosítási térképe

Értelmezés
Köszönjük
10. évfolyam